

v něm pokračovati, má podle posledního odstavce tohoto §u ustanovení §u 16 voj. tr. ř. obdobnou platnost. Dne 14. listopadu 1924 bylo vojenskému prokurátorovi v Praze četnictvem oznámeno, že Josef Š. bydlí v Bratislavě. Vojenský prokurátor nemohl učiniti na toto oznámení žádná opatření, vztahující se na přípravu nebo zahájení nového trestního řízení, o nichž mluví § 16 voj. tr. ř., poněvadž poměr, na němž vojenská soudní pravomoc nad Josefem Š-em se zakládala — činná služba — pominul. Správnosti tohoto názoru nasvědčuje zajisté i předpis §u 386 odstavce druhý voj. tr. ř., podle něhož přestává příslušnost vojenského soudu při obnově trestního řízení v neprospěch obviněného v době, kdy stíhání pachatele pro trestný čin, jenž jest předmětem obnovy podle §u 16 voj. tr. ř. u vojenských soudů nemůže býti zahájeno.

Čís. 1936.

Ochrana republiky (zákon ze dne 19. března 1923, čís. 50 sb. z. a n.).

Pod pojem »odměny« podle třetího odstavce čís. 1 §u 16 zákona spadá i podpora manželce pachatelově.

Úhrada nákladů jeho obhajování odpovídá zákonnému pojmu »náhrady za plat rozsudkem mu uložený«.

I soustřed'ování darů jest »sbíráním«.

Pokud spadají sem vězeňské fondy politických stran.

V subjektivním směru vyžaduje skutková podstata onoho přečinu pouze úmysl buď odměněním pachatele schvalovati jeho čin, nebo poskytnutím mu náhrady za peněžitý trest nebo jiný plat, rozsudkem mu uložený, nebo veřejným sbíráním na takový trest nebo náhradu, projevíti s jeho činem souhlas.

(Rozh. ze dne 26. března 1925, Zm II 465/24).

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl po ústním líčení zmateční stížnosti státního zastupitelství a obžalovaných Maxe M-ho a Heřmana S-a do rozsudku krajského soudu v Olomouci ze dne 26. dubna 1924, pokud jím bylo sedm obžalovaných sprostěno podle §u 259 čís. 3. tr. ř. z obžaloby pro přečin podle §u 16 čís. 1 zákona ze dne 19. března 1923, čís. 50 Sb. z. a n. a obžalovaní Max M. a Heřman S. uznání vinnými přečinem podle §u 16 čís. 1. odstavce třetí zákona ze dne 19. března 1923, čís. 50 Sb. z. a n., zrušil napadený rozsudek (ohledně Maxe M-e dle §u 290 tr. ř.) a vrátil věc soudu první stolice, by ji znovu projednal a rozhodl. Jinak zmateční stížnost státního zastupitelství zavrhli. V otázkách, o něž tu jde, uvedl v

důvodech:

Veřejná obžaloba spatřuje trestnou činnost obžalovaných v tom, že, předem se s pachatelem dohodnuvše, Aloise Baerana, odsouzeného pro zločin veřejného násilí a vyzvědačství, odměnili za tyto jeho trestné činy peněžitými dary. Dle odůvodnění obžalovacího spisu, tvořícího s jeho

záhlavím jediný, vzájemně se doplňující celek, měly ony dary sloužiti jednak na podporu Baeranovy manželky, jednak na úhradu nákladů jeho obhajování. Jelikož jako odměna pro pachatele přichází v úvahu vlastně pouze podpora jeho manželky, kdežto úhrada nákladů jeho obhajování odpovídá spíše zákonnému pojmu náhrady za plat, uložený pachateli rozsudkem trestního soudu, bylo by bývalo na místě rozeznávat v tom směru přesně již v obžalovacím spise, dáti zejména proniknouti v jeho záhlaví výslovně hledisku, které by odpovídalo jak skutečností, položeným za základ obžalobě, tak znění předpisu §u 16 čís. 1 odstavec třetí zákona na ochranu republiky, že totiž obžalování jednak pachatele odměnilo dary na podporu jeho manželky, jednak mu, by tím projevili souhlas s jeho činem, poskytli dary na úhradu nákladů jeho obhajování náhradu za plat rozsudkem trestního soudu mu uložený. Odlesk nepřesnosti, kterou podle toho, co právě bylo řečeno, stížen je již obžalovací spis, obráží se však i v rozsudku, který rovněž pouze v rozhodovacích důvodech rozlišuje mezi oběma účeli, shora dle obžalovacího spisu naznačenými, jimž i dle rozsudkového zjištění byly určeny dary, věnované obžalovanými, a výnos dotyčných sbírek. Obžalování dárcové byli podle rozhodovacích důvodů rozsudku sprostěni z obžaloby proto, že, pokud jde o obžalovaného Karla G-a, nalézací soud nemohl vyloučiti možnost, že jeho líčení, podle něhož nevěděl, nač dar poskytuje, a proti němuž nebylo lze zjednati důkaz, odpovídá pravdě, kdežto ohledně ostatních shledal soud možným, že měli na mysli pouze podporu Baeranovy manželky, kterou však podle názoru soudu nelze, pokud jde o dobu, po kterou se jmenovaný nalézá v trestní vazbě, pokládati za trestnou ve smyslu zákona na ochranu republiky.

Zmateční stížnost státního zastupitelství označuje, dovolávajíc se důvodů zmatečnosti čís. 9 a) §u 281 tr. ř., posléz uvedený názor vším právem jako právně mylný. Podle §u 16 čís. 1 odstavec třetí zákona na ochranu republiky trestá se za přečin mimo jiné, kdo j a k ý m k o l i z p ů s o b e m odmění pachatele za zločin nebo přečin. Obrat »jakým-koli způsobem« nasvědčuje zákonodárcovu úmyslu, by trestem bylo postiženo nejen přímé odměnění pachatele samotného, nýbrž i poskytnutí jakéhokoli prospěchu, jakéhokoli výhody, které, odpovídajíc jakožto akt liberalility pojmu odměny, znamená odměnění pachatelovo byť nepřímé, tehdy, dostalo-li se ho osobám jemu blízkým, oněm členům jeho rodiny, o jejichž zaopatření pečovati, jeho náklady nésti, jest pachateli dle přirozené povinnosti i dle příslušných předpisů zákonných. K těmto členům rodiny náleží ovšem v prvé řadě pachatelova manželka, o jejíž podporu jednalo se dle rozsudkového zjištění v tomto případě. Důraz, který klade rozsudek na okolnost, že šlo o podporu Baeranovy manželky po dobu, po kterou byl v trestní vazbě, dlužno označiti jako přímo nepochopitelný, uváží-li se, že v nejčtetnějších případech přichází v úvahu podporování pachatelovy rodiny právě po dobu, po kterou je na něm vykonáván trest na svobodě. Nezbytným zákonným předpokladem trestnosti takového poskytování podpor členům pachatelovy rodiny jako přečinu podle §u 16 čís. 1 odstavec třetí zákona na ochranu republiky, opatřeného společným nadpisem »Schvalování trestných činů«, jest arci, by podpora byla poskytována v přímém vztahu k pachatelovu činu a s úmyslem, odměniti takto pachatele samotného na znamení sou-

hlasu s jeho činem nebo za účelem pochvaly, oslavy jeho osoby pro takový čin.

Dovolávajíc se důvodu zmatečnosti čís. 9 a) §u 281 tr. ř. zmateční stížnost Maxe M. a Heřmana S. namítá především, že jednání stěžovatelů nezakládá skutkové podstaty přečinu podle §u 16 čís. 1. odstavec třetí zákona na ochranu republiky již po stránce objektivní, neodpovídá totiž pojmu sbírání peněžitých darů, které v něm spatřuje rozsudek. »Sbíráním« dlužno dle zmateční stížnosti rozuměti v první řadě výzvu k darům, pak soustředování darů, konečně odvedení jich určitému účeli. Stěžovatelé prý však ani nikoho k darům nevyzývali, ani darů nesbírali. Předdeslati dlužno, že rozsudek, který ve shodě s obžalovacím spisem spatřuje v obnosech, převzatých stěžovateli, ve výnosu sbírek pachatelovu odměnu, shledává v činnosti stěžovatelů, v sebrání darů patrně jeden ze způsobů, jimiž uvádí se ve skutek pachatelovo odměnění. Obírat se však přes to námitkou zmateční stížnosti je tím více nutno, když nalézací soud podřadil činnost stěžovatelů skutkové podstatě přečinu podle §u 16 čís. 1 odstavec třetí zákona na ochranu republiky zřejmě pouze potud, pokud obnosy (dary) byly určeny na úhradu pachatelova obhajování tak, že bylo na místě posuzovati činnost stěžovatelů spíše jako veřejné sbírání na plat rozsudkem trestního soudu pachatelem uložený. Rozsudek zjišťuje arci o stěžovatelích ve shora naznačeném směru pouze, že obžalovaný M. převzal 80 Kč jako výnos sbírky, uspořádané stolovou společností v D-ově hostinci v D., a že jej odvedl dále tajemníku německo-nacionální strany, obžalovanému S-ovi, který dle dalšího rozsudkového zjištění převzal při schůzi, konané v n-ském hostinci »U černého orla«, také asi 50 Kč, které tam sebrány byly několika přítomnými a uložil je na konto německo-nacionální strany v u-ské »Deutsche Bank«, načež chtěje povzbudití jiné dárce ke stejné dobročinnosti, uveřejnil dary v »Nordmähr. Rundschau«. Rozsudek dospívá k závěru, že oba stěžovatelé převzali peníze, darované jednotlivými osobami, k tomu cíli, by je dále odvedli a aby jich bylo použito k účeli, jemuž měly sloužiti.

Zákonnému pojmu »sbírání« podřadil nalézací soud takto zjištěnou činnost obou stěžovatelů dle rozsudkových důvodů v úvaze, že »sbíráním« je každá činnost, která směřuje k docílení jistého finančního výsledku, tudíž v první řadě činnost intelektuelní, propagační, mimo to však i každá činnost manuální, věnovaná opatření jednotlivých částek a jejich soustředění. Obžalovaný S. uplatnil se dle rozsudku v obojím směru, jednak tím, že darované peníze převzal, odvedl a súčtoval, jednak tím, že umístil v novinách ono oznámení, aby vybídl jiné ke stejným darům, kdežto obžalovaný M. zasáhl v řetěz, nutný k činnosti sběratelské tím, že darované peníze převzal a odvedl na další povolané místo. S theoretickým výkladem pojmu »sbírání«, jak jej podává rozsudek, lze v podstatě souhlasiti. Bylo by zejména při sbírkách většího slohu a značnějšího rozsahu, jakou byla i dle příslušných zjištění rozsudkových t. zv. »sbírka na Baerana«, nesprávným, omezovati pojem »sbírání« jen na činnost těch, kdož ať již výzvou k darům ať vlastnoručním jich sbíráním berou přímou účast na jednotlivých dílčích sbírkách, vylučovati z něho naproti tomu součinnost těch, kdož peníze, opatřené takovými dílčími sbírkami, přejímají a odvádějí ať již do zatímních sběrů nebo

do sběracího ústředí. Lze naopak říci, že zejména činnost posléz naznačená odpovídá pojmu »sbírání«, když, směřujíc k soustředění výnosů oněch dílčích sbírek, přivádí je zároveň také již v blízký, bezprostřední styk se samotným účelem, k němuž byla celková sbírka uspořádána. Že soustřeďování darů odpovídá pojmu »sbírání«, uznává i zmateční stížnost, při čemž arci při nejasnosti její shora uvedené definice tohoto pojmu nutno předpokládati, že stížnost nespatřuje »sbírání« pouze v činnosti toho, kde se uplatní jako sběratel postupně ve všech v oné definici naznačených formách sbírání: výzvou k darům, jejich soustřeďením a odevzdáním jejich účeli, což by ovšem bylo nesprávné. »Sbírání« i ten, kdo vyvine sběratelskou činnost i jen některým z uvedených způsobů, kdo převezme zejména pouze nějaký úkon, směřující k soustřeďení výnosu jednotlivých dílčích sbírek, jak tomu bylo v tomto případě u obou stěžovatelů. Zmateční stížnost posléze přehlíží, že rozsudek způsobem, proti němuž po stránce skutkové ani nebrojí, proti němuž však ani s hlediska právního ničeho namítati nelze, zjišťuje, že se obžalovaný S. uplatnil také tím, že jiné k darům vyzýval.

Další námitku, že jednáním stěžovatelů nebyla skutková podstata přečinu, jímž byli vinnými uznáni, založena ani po stránce subjektivní, opírá zmateční stížnost o právní názor, že úmysl pachatelův musí být demonstrační, že pachatel musí chtít, trestný čin velebiti, jej schvalovati, načež dovozuje, že v tomto případě nelze podkládati takovýto úmysl stěžovatelům, neměli-li ho dle přesvědčení samotného soudu ani obžalování dárce. Po stránce právní je zmateční stížnost na omylu, neboť k subjektivní skutkové podstatě řečeného přečinu vyžaduje se dle jasného znění dotyčného zákonného předpisu ve spojení se společným nadpisem §u 16 zákona na ochranu republiky pouze úmysl buď odměněním pachatele zločinu (přečinu), schvalovati jeho trestný čin nebo poskytnutím mu náhrady za peněžitý trest nebo jiný plat, rozsudkem trestního soudu mu uložený, nebo konečně veřejným sbíráním na takový peněžitý trest nebo náhradu jiného platu, projevit s jeho činem souhlas. Není tedy zapotřebí zjistiti ani demonstrační úmysl, ani, že pachatel zamýšlel trestný čin velebiti, čímž miní zmateční stížnost patrně něco okázalejšího, slavnostnějšího než pouhé schvalování, pouhý projev souhlasu. Stačí tudíž i pro tento případ rozsudkové zjištění, dle něhož stěžovatelé sbírali peněžitě dary, by tím pachatele odměnili a projevíli s jeho činem souhlas. Zmateční stížnost namítá dále, že náklady obhajování, o jichž náhradu pachateli se v tomto případě jednalo, nespádají pod zákonný pojem platu, uloženého pachateli rozsudkem trestního soudu, jímž lze dle názoru zmateční stížnosti rozuměti náklady trestního řízení ve smyslu §u 389 tr. ř. Ani této námitce nelze přiznati oprávnění. Nehledě k tomu, že rozsudek spatřuje v částkách, převzatých stěžovatelem jako výnos sbírek, také, pokud byly určeny na úhradu Baeranova obhajování, byl, jakž připustiti jest, méně případně jeho odměnu, jsou v §u 381 tr. ř. mezi oněmi náklady trestního řízení, ohledně nichž může míti místo náhrada se strany obviněného, uvedeny pod čís. 4. i poplatky obhájců (a jiných zástupců stran). Náleží tudíž i náklady obhajování obžalovaného, obhájcem, kterého si sám zřídil, k útratám trestního řízení, ohledně nichž dlužno dle výslovného předpisu §u 389 tr. ř. v případě, byl-li obžalovaný trestním rozsudkem uznán

vinným některým trestným činem, vysloviti v rozsudku, že je má nahraditi obžalovaný. Alois Baeran byl dle rozsudkového zjištění odsouzen pro zločin veřejného násilí a vyzvědačství a ani zmateční stížnost nepopírá, že mu rozsudkem ona všeobecná povinnost k náhradě nákladů řízení trestního byla uložena. Zdůrazňuje-li však stížnost, že útraty obhajování bylo Baeranovi v každém případě a bez ohledu na rozsudek zapraviti z vlastních prostředků, přisvědčuje tím vlastně stanovisku nalézacího soudu, jevícím se v tom, že v úhradě nákladů Baeranova obhajování neshledal náhradu za .plat, uložený mu rozsudkem trestního soudu, nýbrž jeho odměnu, ale ovšem a to právem odměnu za zločin.

Nevhodně poukazuje zmateční stížnost na oporu svého stanoviska na případy, v nichž za obžalovaného, který není s to zapraviti náklady svého obhajování z vlastních prostředků, učiní tak členové jeho rodiny nebo některá organizace nebo politická strana, dovozujíc, že by dle názoru, vysloveného prý v rozsudku, musil každý, kdo zaplatí za pachatele ony náklady, býti trestán stejně jako advokát, který podobnou úplatu přijme. Zmateční stížnost přehlíží však rozsudkový výrok, dle něhož stěžovatelé sbírali peněžité dary, aby tím Aloise Baerana odměnili neb aby projevíli souhlas s jeho činem. Také ono jinak ovšem bez-trestné jednání jednotlivců nebo celků, uvedených ve zmateční stížnosti, podléhá trestu, bylo-li předsevzato v úmyslu, projevíti jím souhlas s činem pachatelovým. Tomu je tak jmenovitě i v příčině t. zv. vězeňských fondů jednotlivých politických stran, o nichž se zmateční stížnost zvlášť zmiňuje. V důvodové zprávě ústavně právního výboru poslanecké sněmovny N. S. o vládním návrhu zákona na ochranu republiky, které se v tom směru dovolává zmateční stížnost, praví se výslovně, že ustanovením §u 16 čís. 1 odstavec třetí zákona nemohou tak řečené vězeňské fondy, jimiž má býti pouze ulehčováno hospodářskému postavení odsouzeného nebo jeho rodiny a jež sledují cíle humanitní a sociální, býti postiženy, není-li zde souhlasu s (trestným) činem nebo s pachatelem. Stejně vyslovuje se Dr. Milota na straně 70. svého spisku »Zákon na ochranu republiky«, že sbírání ve prospěch pachatelův není trestné, děje-li se tak z jiného důvodu než v úmyslu, projevíti poskytnutím podpory souhlas se spáchaným činem.

V nepravu je též zmateční stížnost obžalovaného Heřmana S-a, pokud, opírajíc se o důvod zmatečnosti čís. 9 c) §u 281 tr. ř. namítá, že se dotyčnému výroku rozsudkovému nedostává dle zákona potřebné obžaloby. Neshledal-li nalézací soudu v jednání obžalovaných dárců skutkové podstaty přečinu, pro který byla na ně vznesena obžaloba, nemohl ovšem ani v činnosti stěžovatelově spatřovati skutkovou podstatu spoluviny na témž přečinu, kterou v ní shledává obžalovací spis. Tím nebylo však nalézacímu soudu odňato právo, zaručené mu ustanoveními §§ů 262 a 267 tr. ř., uvažovati, zda skutečnosti, položené za základ obžalobě, nezakládají skutkovou podstatu jiného trestného činu, než je trestný čin, označený v obžalobě, tedy zejména skutkovou podstatu přímého pachatelství trestného činu, ohledně něhož žaloba zněla na spoluvinu. Že by stěžovatelův skutek, podřaděný rozsudkem skutkové podstatě přečinu podle §u 16 čís. 1. odstavec třetí zákona na ochranu republiky, se nekryl se skutkem, pro který naň vznesena byla obžaloba, netvrdí ani zmateční stížnost. Bylo ji proto v těchto směrech

jako bezdůvodnou, z jednotlivosti a i jako dle zákona neprovedenou zavrhnouti.

Jinak jest tomu však, pokud, dovolávajíc se důvodu zmatečnosti čís. 9 b) Šu 281 tr. ř., zmateční stížnost namítá, že by trestní stíhání obžalovaného S-a bylo vyloučeno, kdyby bylo zjištěno, že sbírka v hostinci »U černého orla« se konala přede dnem 8. dubna 1923, jímž zákon na ochranu republiky nabyl účinnosti. Zmateční stížnost vytýká, že nebylo vůbec zjištěno, kdy se ona sbírka konala, načež z údajů, učiněných prý všemi obžalovanými při jejich výslechu ze dne 6. června 1923, dle nichž k sbírce došlo před delší dobou, usuzuje, že sbírka mohla být konána také přede dnem 8. dubna 1923. Jak patrné, je řešení otázky oprávněnosti námítky závislým na odpovědi k otázce, je-li důvodnou posléz naznačená výtka povahy skutkové, přicházející v úvahu jako výtka neúplnosti (nejasnosti) rozsudku, tudíž jeho zmatečnosti podle čís. 5 Šu 281 tr. ř. Rozsudkový výrok klade trestnou činnost obou stěžovatelů, tedy i obžalovaného S-a v dobu od počátku dubna do konce srpna 1923. Ani v rozhodovacích důvodech nezjišťuje se přesněji doba, kdy předsezval jednotlivé trestné skutky, praví se tam však, že se tak stalo v dubnu nebo v květnu 1923. Tím však není vyloučena možnost, že závadná činnost obžalovaného S-a spadá v dobu před 8. dubnem 1923, totiž v dobu před účinností zákona na ochranu republiky, jež podle Šu 44. tohoto zákona, vyhlášeného dne 31. března 1923 počala 8. dubnem 1923. Nezbylo tudíž, než zmateční stížnosti i v tomto bodě vyhověti a napadený rozsudek v tomto rozsahu jako zmatečný zrušiti, by soud nalézací, projednav věc tuto znova, mohl se s určitostí vyjádřiti o tom, spadá-li činnost obžalovaného S-a v dobu před nebo po 8. dubnu 1923.

Obžalovaný Max M. zmateční stížnosti v tomto směru sice nepodal. Avšak tytéž důvody, na nichž se zakládá opatření zrušovacího soudu ohledně obžalovaného S-a, jsou ku prospěchu také spoluobžalovanému Maxu M-ovi, neboť i ohledně něho zjistil nalézací soud, že čin, jež podřadil ustanovením Šu 16 čís. 1. odstavec třetí zákona na ochranu republiky, spáchán byl začátkem dubna. V důvodech rozsudku se ovšem praví, že obžalovaný Max M. dle vlastního udání začátkem května nebo koncem dubna 1923 dlel v hostinci D-ově. Udání toto není však vzhledem k nálezmu rozsudkovému a vzhledem k závažné určitosti ve výpovědích svědků a spoluobžalovaných postačitelem, by se naprosto mohla vyloučiti možnost, že čin i tohoto obžalovaného byl spáchán před 8. dubnem 1923. Bylo tudíž ohledně obžalovaného M-e postupovati podle Šu 290 tr. ř. a uznati právem, jak se stalo.

Čís. 1937.

Ochrana republiky (zákon ze dne 19. března 1923, čís. 50 sb. z. a n.)

I kritika jednání ústavních činitelů, úradů a orgánů republiky může býti pobuřováním ve smyslu čís. 1 nebo hanobením podle čís. 5 Šu 14 zákona, je-li úmyslně jednostranná a přehnaná a užívá-li se při ní ostrých výrazů, způsobilých snížení vážnost nebo vyvolati v posluchačích náladu, náchylnou k násilnostem proti hanobenému.

(Rozh. ze dne 27. března 1925, Zm I 804/24.)